

ಲೋಕಹಿತದ ಚಿಂತಕ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣದ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿರಾಶಯ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಧ್ವನಿಗಳು ಈಗಲೂ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಜಾಗೃತವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಧ್ವನಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣ ಕಂಡ ಅತ್ಯಂತ ದಿಟ್ಟ ಸಮಾಜವಾದಿ ನಡೆಯ ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳೂ ಕೂಡ ಒಂದು. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಿಂತನಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಉದಾರವಾದಿ ಚಿಂತಕರಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ, ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಸಮಾಜವಾದದ ಕಠಿಣ ಮಾರ್ಗ. ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ ಭಾರತೀಯರ ದುಃಖ, ಸಂಕಟ ಹಾಗೂ ಅವರ ಒಂಟಿತನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಸಹವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದವರು. ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲ! ಈಗಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಚೈತನ್ಯ ನೀಡುವ ಸತ್ಯಮಾರ್ಗದ ಲೋಕಚಿಂತಕರು.

ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಐರೋಪ್ಯ ಸಮಾಜವಾದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಾಂಧಿ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕರಗಿಸಿ, ಸಮಾಜವಾದವನ್ನು ಲೋಕದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಮುನ್ನೋಟದೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದರು. ಲೋಹಿಯಾ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಜೀವನದೈಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜವಾದದ ವಸ್ತುವೆಂದೆ ನೇಯರೆ ನವೀನ ಸಮಾಜವೆಂದು ನಿರ್ಮಾಣವಾದೀತು'. ಸಮಾಜದ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ, ಸರಳತೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಚಿಂತನೆಯನ್ನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರಿಸಿದವರು ಲೋಹಿಯಾ. ಭಾರತದ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸದ ವಿವರಗಳನ್ನು ವರ್ತಮಾನಗೊಳಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ ಅವರ ಬರಹಗಳು ವೈಚಾರಿಕ ಒಳನೋಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಭಾರತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಅತೀರಕವಾದಿ ವಿಚಾರವಾದಿಯಲ್ಲ! ಅವರ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಇರುವುದು ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ರಾಜನಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತಕರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವರು ವಿರಳ!

ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ ಚಿಂತನೆಗಳು. 'ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಗಾಂಧಿ ಆಧುನಿಕ ಋಷಿಯಾದರೆ, ಲೋಹಿಯಾ ಆ ಋಷಿಯ ಬಳಿ ಬಂದುಹೋಗುವ ಜೋಗಿ; ಅಥವಾ ಅವರೇ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಬಂದವರು. ಬಂದು ಅಂದು ಜನ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಯಸದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಕೆಲವರಿಂದ 'ಅರೆಹುಚ್ಚ', 'ಅರಾಜಕ'ನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಆಧುನಿಕ ಅವಧೂತ' (ಡಿ.ಎಸ್. ನಾಗಭೂಷಣ).

ಹಿಂಸೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುವುದು ಗಾಂಧಿ ಅವರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಮಾದರಿಯನ್ನು. ಗಾಂಧಿ ಅವರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ದೊಡ್ಡ ಉಡುಗೊರೆ ಎಂದರೆ ಇದೇ ಎಂದು ಆಳವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು. 'ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅನ್ವಯ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳು ಇರುವವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಂದು ಅಸ್ತವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಲೋಹಿಯಾ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. 'ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದು, ಪ್ರಭುತ್ವದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು, ಪ್ರಾಣಾಪರ್ಣೆ ಆಗುವವರೆಗೂ...' ಮಹಿಳೆ, ಅಸ್ವಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಹಾಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕತ್ವ ಇರುವಂಥ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವೊಂದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರುವ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಲೋಹಿಯಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿರುವ ಕಡು ಭ್ರಷ್ಟತೆ, ಜಾತೀಯತೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಂದೆ ವಿನೀತರಾಗಲು ಲೋಹಿಯಾ ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಆಳುವ ವರ್ಗದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಲೋಪವನ್ನೂ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರು ಸಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಸರ್ಕಾರದ ಲೋಪಗಳನ್ನು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಕಟು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧದ ಟೀಕೆಯನ್ನು 'ದೇಶದ್ರೋಹ'ವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಯಾವುದೇ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ದಮನಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಜನತೆಯ ಶತ್ರುಗಳೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಲೋಹಿಯಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮರಸ್ಯ ಕದಡುವ ಗಲಭೆಗಳು ಬಹುತ್ವದ

ಸಮಾಜವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗದಷ್ಟಿರುವ ಶೂದ್ರರನ್ನು, ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ತುಳಿಯುವುದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಜೀವನದಿಗಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹರಿಯುವುದು ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ, ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರೂಢಿಗತ ಆಚರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ 'ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗೆಗಿರುವ ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಇವತ್ತು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಲೋಹಿಯಾ ಖಚಿತವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣದ ಒಳಹೊರಗುಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಲೋಹಿಯಾ ನಿಪುಣರಾಗಿದ್ದರು.

'ಇಂದಿನ ಭಾರತದ' ಯಾವ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು, ಶೂದ್ರರು, ಅಸ್ವಶ್ಯರು ಹಾಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೋ ಆ ಪಕ್ಷವೇ ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಬಲ್ಲದು' - ಲೋಹಿಯಾ ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣದಿಂದ ಬಯಸುವುದು ಇಂತಹ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು. ಭಾರತವನ್ನು ಏಕಶಿಲಾಕೃತಿಯಂತೆ ನೋಡಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಬರಹಗಳು ದೂರಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ, ಇಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಭಾರತದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮದ್ದಾಗಬಲ್ಲದು.

'ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವಾದದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಅವರಿಗೆ ಸಾಟಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಮಾಜವಾದಿ ಎಂದರೆ ಅದು ರಾಮಮನೋಹರ ಲೋಹಿಯಾ ಮಾತ್ರ!' ಎಂಬ ಮಾತು ಒಂದು ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕಾರಣ ತಳಸಮುದಾಯಗಳು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಹಾಗೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಪರವಾಗಿ ಔದಾರ್ಯವಾಗಿರಲು ಮತ್ತು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಿರಲು ಲೋಹಿಯಾ ಅವರ ಬರಹಗಳು ಪ್ರೇರಕವಾಗಬಲ್ಲವು.

■ ಜಿ.ವಿ. ಆನಂದಮೂರ್ತಿ

- ಅನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದ ಗೆಲುವಿಗಿಂತ, ನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೋಲುವುದೇ ಒಳ್ಳಿತು.
—ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ
- ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೇ ಅಧಿದೇವತೆ, ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳು ಪರಿವಾರ ಮಾತ್ರ.
—ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ
- ಕನ್ನಡ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಪ್ರೀತಿ; ಎರಡನೆಯ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಅದೇ.
—ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ

ಮಾತೆ ಮತ್ತು

- ಮುಂದಿರುವ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಸವಿಯದೆ, ಮುಂಬರಲಿರುವ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಕೊರಗುತ್ತಾ ಕೂರುವುದು ವಿವೇಕವೈಸಿದು.
—ಕೆ.ಎಸ್. ನಿಶಾತ್ ಅಹಮದ್
- ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈ ಅನಂತ ವಿಶ್ವದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಷ್ಟ,

- ಕೋಟಿಗಳ ಭಯವೇಕೆ?
—ಎ.ಪಿ.ಜಿ. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ
- ಮಾನವ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು.
—ಎ.ಕೆ. ಗೋಕಾಕ
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಟೀಕೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ತಮಾಷೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕು.
—ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್